

رابطه الگوهای ارتباطی خانواده و سبک‌های دلبستگی با شادکامی دانشجویان دختر دانشگاه آزاد اسلامی واحد اندیمشک

محمد رضا بیات *

چکیده

هدف تحقیق حاضر، تعیین میزان رابطه الگوهای ارتباطی خانواده (جهت‌گیری گفت‌و شنود و جهت‌گیری همنوایی) و سبک‌های دلبستگی (ایمن، نا ایمن اجتنابی و نا ایمن دوسوگرا یا مقاوم) با شادکامی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اندیمشک بود. جامعه آماری شامل تمامی دانشجویان دختر دانشگاه آزاد اسلامی واحد اندیمشک بود. که گروه نمونه، با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای به تعداد ۳۲۷ نفر انتخاب شدند. روش تحقیق، توصیفی از نوع همبستگی بود. از ابزار اندازه‌گیری شامل پرسش‌نامه تجدیدنظر شده الگوهای ارتباطی خانواده (نسخه فرزندان) کوئرتر و فیتزپاتریک (۲۰۰۲)، پرسش‌نامه سبک‌های دلبستگی کولینز و رید (۱۹۹۰) و مقیاس تجدیدنظر شده شادمانی آکسفورد (۲۰۰۲) استفاده گردید. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها، از روش‌های آماری همبستگی پیرسون و رگرسیون چند گانه به روش ورود و گام به گام استفاده شد. یافته‌ها بیانگر آن بود که جهت‌گیری گفت‌و شنود و جهت‌گیری همنوایی با شادمانی رابطه مثبت و معنی‌دار داشتند. همچنین سبک دلبستگی ایمن با شادمانی رابطه مثبت و معنی‌دار و سبک‌های دلبستگی نا ایمن دوسوگرا و نا ایمن اجتنابی با شادمانی رابطه منفی و معنی‌دار دارند. همچنین طبق نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون به روش گام به گام، از میان متغیرهای پیش‌بین، به ترتیب سبک دلبستگی ایمن، مؤلفه جهت‌گیری همنوایی و جهت‌گیری گفت‌و شنود بهترین پیش‌بینی‌کننده‌های شادکامی بودند.

کلید واژگان: الگوهای ارتباطی خانواده، سبک‌های دلبستگی، شادکامی.

مقدمه

یکی از گروه‌های مهم در کشور دانشجویان هستند که نقش مهمی در ساختن آینده تعلیم و تربیت کشورها ایفا می‌کنند، گروهی از این دانشجویان را نیز دختران و زنان تشکیل می‌دهند که در آینده می‌توانند مادران و پرورش‌دهندگان نسل بعد باشند و در بالندگی جامعه نقشی بسی مهم را ایفا کنند (فراهانی، ۱۳۸۷). یکی از عواملی که بر پیشرفت و موفقیت تحصیلی دانشجویان بخصوص دانشجویان زن که نقش‌های مهم مادری و تربیت‌فرزندان را به عهده دارند، تأثیر می‌گذارد، خانواده است. در تعاملات و روابط اجتماعی، هر شخصی از الگوهای عملکرد درونی^۱ شده در کودکی‌اش استفاده می‌کند و همچنین به لحاظ اهمیت جایگاه خانواده و نقش نحوه ارتباط اعضای آن با یکدیگر در روابط بین فردی، اجتماعی و شادمانی نوجوانان و جوانان، به کار بردن الگوهای صحیح ارتباطی تأثیر بسزایی در آینده زندگی اجتماعی و شغلی فرزندان دارد. اگر کانون خانواده دربرگیرنده محیط سالم و سازنده و روابط گرم و تعامل بین فردی صمیمی باشد می‌تواند موجب رشد و پیشرفت اعضای خانواده شود (صبری، ۱۳۹۲).

خانواده نظامی است که اولین تأثیرها را بر میزان رشد شادمانی و دلبستگی فرزندان می‌گذارد. اصولاً مفهوم الگوی ارتباطی خانواده^۲ یا طرحواره‌های ارتباط خانواده، ساختار علمی از دنیای ظاهری خانواده است که بر اساس ارتباط اعضای خانواده با یکدیگر و این که اعضا چه چیزی به یکدیگر می‌گویند و چه کاری انجام می‌دهند و اینکه چه معنایی از این ارتباطات دارند، تعریف می‌شود (کوئرر و فیتزپاتریک^۳، ۲۰۰۲؛ فیتزپاتریک و کوئرر، ۲۰۰۴). کنش‌های متقابل میان والدین و فرزندان، اساس تحول عاطفی کودک تلقی می‌گردد و این کنش متقابل در تمام مراحل عمر وی، خود را نشان می‌دهد. از جمله مراحل بسیار مهم، دوره نوجوانی است (مومنی و امیری^۴، ۲۰۰۸). آرگایل^۵ (۲۰۰۱) به عنوان نظریه پرداز پیشگام در حوزه شادمانی، ارتباطات اجتماعی را از مؤلفه‌های شادمانی می‌داند و بر این باور است که خانواده قوی‌ترین پیوندهای ارتباط اجتماعی است. بر این اساس می‌توان گفت الگوهای ارتباطی یکی از کارکردهای خانواده به شمار می‌رود که می‌تواند روحیه شادمانی را در افراد تحت تأثیر قرار دهد. از بنیادی‌ترین موضوع‌های مطرح شده در روان‌شناسی مثبت نگر مفهوم شادمانی است. داینر، لوکاس و ایشی^۶ (۲۰۰۲) موضوع شادمانی را به عنوان یک ارزیابی شناختی و عاطفی فردی از زندگی‌شان، تعریف نمودند. بعد عاطفی شامل وجود عواطف مثبت و نداشتن عواطف منفی و بعد شناختی شامل ارزیابی کلی نسبت به زندگی است که حیطه‌های مختلفی را در بر می‌گیرد. آدمی از دیرباز جستجوگر شیوه‌های رسیدن به خوشبختی بوده است و همواره با این پرسش روبرو است که چه چیزی موجب خوشنودی و شادمانی در زندگی او می‌شود. هدف اصلی روان‌شناسی مثبت، فهمیدن و آسان‌سازی شادمانی و سلامت ذهنی است. در میان عوامل اجتماعی، نقش خانواده در شکل‌گیری شادمانی همچون ویژگی‌های انسان بیشتر مورد توجه بوده است. افرادی که شادمان هستند احساس امنیت بیشتری می‌کنند و آسان‌تر تصمیم می‌گیرند. در این میان تأثیر خانواده بر رفتارهای فرد در هیچ حیطه‌ای به اندازه حیطه رفتارهای ارتباطی نیست (کوئرر و

۱. Inner working models

۲. family communication pattern

۳. Koerner & Fitzpatrick

۴. Momeni & Amiri

۵. Argyle

۶. Diener, Lucas & Oishi

فیتزپاتریک، ۲۰۰۲). در تلاش برای شناخت الگوهای ارتباطی خانواده ریچی و فیتزپاتریک^۱ (۱۹۹۰؛ به نقل از کوئرر و ایس^۲، ۲۰۰۱) دو بعد جهت‌گیری گفت و شنود^۳ و همنوایی^۴ را شناسایی کردند. جهت‌گیری گفت و شنود اشاره به شرایطی دارد که در آن خانواده، اعضاء را به شرکت آزادانه و آسان در تعامل و گفتگو در زمینه‌های گوناگون تشویق کرده‌اند. این خانواده‌ها زمان زیادی را جهت ارتباط متقابل و بحث درباره موضوعات مختلف، صرف می‌کنند. افراد خانواده، فعالیت‌های انفرادی، افکار و احساساتشان را با اعضای خانواده در میان می‌گذارند، اعضاء در کنار یکدیگر با هم تصمیم می‌گیرند، تمامی آنها به شرکت در تعامل و گفتگو در زمینه‌های مختلف تشویق می‌شوند. اعضای خانواده آزادانه، مداوم و خودانگیخته با یکدیگر تعامل دارند. بعد جهت‌گیری گفت و شنود در ارتباط باز و مکرر به یک زندگی خانوادگی لذت‌بخش و مثمر ثمر ضروری است و جهت‌گیری همنوایی به این معناست که روابط خانواده بر همسان بودن بازخوردها، ارزش‌ها^۵ و عقاید و اجتناب از تعارض تأکید می‌کند. این نوع جهت‌گیری بر هماهنگی، اجتناب از تعارض و کشمکش و وابستگی و دلبستگی اعضاء به یکدیگر تأکید می‌کند که منجر به روابط دوستانه و شادی در بین اعضای خانواده میگردد. اصولاً ارتباط در این خانواده‌ها منعکس کننده اطاعت از بزرگسالان و والدین است و اعتقاد به ساختار سنتی خانواده دارند و ساختار سنی برایشان مهم است و نگاهی سلسله‌مراتبی به ساختار خانواده دارند. ارتباط و تعامل درون خانواده اهمیت بیشتری از ارتباط بیرون خانواده دارد. خانواده با همنوایی بالا بر این باورند که برنامه‌های فردی باید هماهنگ با اعضای خانواده باشد و آن‌ها از اعضای خانواده انتظار دارند منافع شخصی خود را تابع خانواده کنند. والدین برای خانواده تصمیم گرفته و از کودکان انتظار دارند تا به خواسته‌های والدین عمل کنند (کوئرر و فیتزپاتریک، ۲۰۰۲).

در رابطه با ارتباط الگوهای ارتباطی خانواده و شادمانی به نظر میرسد که ارتباطات و حمایت اجتماعی بر شادمانی تأثیر دارد. همچنین اعضای خانواده‌های کثرت‌گرا و توافق‌کننده (جهت‌گیری گفت و شنود) میزان بالاتر و خانواده‌های محافظت‌کننده و بی‌قید و شرط (جهت‌گیری همنوایی) میزان پایین‌تر شادمانی را دارا می‌باشند. نویدیان، شهرکی ثانوی و فرجی شوی (۱۳۹۰) در تحقیقی که در دبیرستان‌های شهر زاهدان با روش مقطعی (توصیفی-تحلیلی) انجام داد، به این نتیجه رسید که هر چه محیط خانواده شرایط گفتگوی راحت را بیشتر فراهم آورد، سلامت و زندگی غنی‌تر فرزندان و شادکامی را در پی دارد. سلامت نوجوانان ترکیبی از سلامت جسمی، فکری، احساسی و روحی آن‌ها و همچنین سلامت والدین و کیفیت روابط بین والدین و نوجوانان است. ابن ابراهیم خواجه‌نوی (۱۳۹۳) در تحقیقی که در دبیرستان‌های شهر اصفهان با روش همبستگی انجام داده، گزارش می‌کند که جهت‌گیری گفت و شنود با سبک خوش‌بینی‌گرایی و شادمانی رابطه مثبت و معنادار و جهت‌گیری همنوایی با سبک خوش‌بینی‌گرایی و شادمانی رابطه منفی و معنادار دارند.

۱. Ritchie & Fitzpatrick
 ۲. Koerner & Eis
 ۳. Conversation Orientation
 ۴. Conformity Orientation
 ۵. attitudes
 ۶. values

یکی دیگر از عوامل موثر بر شادمانی را می‌توان دلبستگی دانست. دلبستگی^۱ پیوند عاطفی^۲ عمیقی است که با افراد خاص در زندگی خود برقرار می‌کنند، به طوری که وقتی با آن‌ها تعامل می‌کنند، احساس نشاط کرده و هنگام استرس از این که در کنار آن‌ها هستند، احساس آرامش می‌کنند (برک^۳، ۲۰۰۱، ترجمه سید محمدی، ۱۳۹۴). به عبارت دیگر، دلبستگی یک رابطه نزدیک عاطفی است که در آن رابطه، شخص احساس امنیت می‌کند (بالبی^۴، ۱۹۸۸؛ به نقل از بشارت، ۱۳۸۸). تحقیقات طولی تأثیرات طولانی مدت شیوه تربیتی والدین در دوران نوپایی و کودکی را در دلبستگی بزرگسالان تأیید کردند (میکولینسر و شیور^۵، ۲۰۰۷). والدین نخستین و مهم‌ترین نقش را در دلبستگی فرزندان دارند و نوع دلبستگی فرزندان به عنوان جزء مهمی از شخصیت، تعاملات بعدی آن‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. اینکه والدین چه شیوه تربیتی داشته باشند نتایج کاملاً متفاوتی برای دلبستگی فرزندان خواهد داشت (پلرین^۶، ۲۰۰۵؛ به نقل از زینالی، ۱۳۹۲). بطور مثال، بشارت، گلی نژاد و احمدی (۱۳۸۲) در پژوهشی که رابطه بین سبک‌های دلبستگی و مشکلات بین شخصی را بررسی می‌کرد، به این نتیجه رسیدند که کسانی که دارای سبک‌های دلبستگی ناایمن هستند دارای مشکلات بین شخصی بیشتری هستند. همچنین کسانی که دارای سبک‌های دلبستگی ناایمن دوسوگرا نسبت به افراد دارای سبک دلبستگی اجتنابی از مشکلات بین شخصی بیشتری رنج می‌برند. اصغری نژاد و دانش (۱۳۸۴) بیان می‌دارند که بین سبک دلبستگی زنان ایمن با سطح شادمانی آن‌ها در مقایسه با زنان با سبک دلبستگی ناایمن (اجتنابی و دوسوگرا) تفاوت معنی‌داری وجود دارد. کسکین^۷ (۲۰۰۸) در پژوهشی به این نتیجه رسید که بین سبک دلبستگی ایمن و مشکلات ارتباطی، رابطه منفی وجود دارد که باعث خلق مثبت در فرد میشود و بین سبک دلبستگی ناایمن با مشکلات ارتباطی، خلق منفی و نگرش منفی به والدین رابطه مثبت وجود دارد.

لذا هدف از این پژوهش تعیین میزان رابطه ابعاد الگوهای ارتباطی خانواده (جهت‌گیری هم‌نواپی و جهت‌گیری گفت‌و شنود) و سبک‌های دلبستگی (ایمن، ناایمن اجتنابی و ناایمن دوسوگرا یا مقاوم) با شادکامی دانشجویان دانشگاه آزاد اندیشک می‌باشد.

روش

طرح پژوهش، جامعه آماری و روش نمونه‌گیری: تحقیق حاضر توصیفی و از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان دختر دانشگاه آزاد اندیشک که شامل ۲۲۰۰ نفر می‌باشند که برای تعیین نمونه از این گروه، روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای استفاده شد. لازم به ذکر است با استفاده از جدول (کریجسی و مورگان^۸، ۱۹۷۰؛ به نقل از خلعتبری و کیخا، ۱۳۹۵) تعداد حجم نمونه برابر ۳۲۷ نفر برآورد شد.

۱. attachment

۲. affective bond

۳. Berk

۴. Bowlby

۵. Mikulincer & Shaver

۶. Pellerin

۷. Keskin

۸. Krejcie and Morgan

روش اجرا

محقق پس از برقراری ارتباط مناسب با دانشجویان به توضیح اهداف تحقیق، محرمانه ماندن اطلاعات مربوط به هر آزمودنی، نحوه تکمیل کردن پرسش‌نامه‌ها، اختیاری بودن ذکر مشخصات فردی، آمادگی محقق برای ارائه نتایج پرسش‌نامه‌های هر آزمودنی به خود فرد، سعی در تکمیل دقیق همگی سئوالات پرسش‌نامه‌ها توسط آزمودنی‌ها و مواردی از این قبیل پرداخته شد. پس از حذف پرسش‌نامه‌هایی که به صورت ناقص پاسخ داده شده بودند، در تحلیل نهایی پرسش‌نامه‌های ۳۲۷ دانشجوی دختر بررسی شدند.

ابزار سنجش

الف) پرسش‌نامه تجدیدنظر شده الگوهای ارتباطی خانواده (RFCQ)^۱: برای تعیین ابعاد وضعیت گفت‌و شنود و هم‌نوایی پرسش‌نامه تجدیدنظر شده الگوی ارتباط خانواده ایجاد شده است (کوئرتر و فیتزپاتریک، ۲۰۰۲؛ فیتزپاتریک و ریتچی^۲، ۱۹۹۴؛ ریتچی و فیتزپاتریک، ۱۹۹۰). این پرسش‌نامه خود گزارشی، دارای ۲۶ گویه پنج گزینه‌ای از کاملاً موافقم (نمره پنج) تا کاملاً مخالفم (نمره یک) است که ۱۵ سؤال اول بعد گفت‌و شنود و ۱۱ سؤال بعدی بعد هم‌نوایی را می‌سنجد. بنابراین نمرات بعد گفت‌و شنود در دامنه ۱۵ الی ۷۵ و نمرات بعد هم‌نوایی در دامنه ۱۱ الی ۵۵ است. این پرسش‌نامه پایه نظری قوی دارد و ساز و کارهای تأثیر ابعاد گفت‌و شنود و هم‌نوایی بر ارتباطات خانواده و پیامدهایش را به خوبی بیان کرده است. این موارد شواهدی برای روایی سازه پرسش‌نامه را به دست داده است (کوئرتر و فیتزپاتریک، ۲۰۰۲). در تحقیق یوسفی و حسن زاده (۱۳۹۲) اعتبار با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای جهت‌گیری گفت‌و شنود و هم‌نوایی به ترتیب برابر ۰/۸۴ و ۰/۷۵ بوده است. در تحقیق تجلی و لطیفیان (۱۳۹۳) نتایج اعتبار از روش آلفای کرونباخ در مورد جهت‌گیری گفت‌و شنود ۰/۸۷ و در رابطه با جهت‌گیری هم‌نوایی ۰/۸۸ گزارش شده و به منظور تعیین روایی پرسش‌نامه، از روش تحلیل عامل استفاده نموده که نتایج بیانگر روایی پرسش‌نامه بوده است. در تحقیق حاضر نیز پایایی پرسش‌نامه از روش آلفای کرونباخ ۰/۷۸ بدست آمد.

ب) مقیاس سبک‌های دلبستگی (ASS)^۳: این مقیاس توسط کولینز و رید (۱۹۹۰؛ به نقل از پاکدامن، ۱۳۸۰) ساخته شده که شامل خود ارزیابی از مهارت‌های ایجاد روابط و خود توصیفی شیوه شکل‌دهی روابط دلبستگی نسبت به چهره‌های دلبستگی نزدیک است و مشتمل بر ۱۸ ماده می‌باشد که از طریق علامت گذاری روی یک مقیاس ۵ درجه‌ای (از نوع لیکرت) که از به هیچ وجه با خصوصیات من تطابق ندارد (۱) تا کاملاً با خصوصیات من تطابق دارد (۵) تشکیل می‌گردد، سنجیده می‌شود. با تحلیل عوامل سه زیر مقیاس که هر مقیاس شامل شش ماده است، مشخص می‌شود. سه زیر مقیاس عبارتند از:
 ۱- وابستگی (D)^۴: میزانی را که آزمودنی‌ها به دیگران اعتماد می‌کنند و به آن‌ها متکی می‌شوند به این صورت که آیا در مواقع لزوم قابل دسترسی اند، اندازه‌گیری می‌کند.

۱. revised version of family communication patterns questionnaire

۲. Ritchie

۳. attachment skills scale

۴. dependance

۲- نزدیک بودن (C): میزان آسایش در رابطه با صمیمیت و نزدیکی هیجانی را اندازه‌گیری می‌کند.
 ۳- اضطراب (A): ترس از داشتن رابطه را می‌سنجد (مالینکرودت^۳ و همکاران، به نقل از پاکدامن، ۱۳۸۰).
 کولینز و رید نشان دادند که زیرمقیاس‌های نزدیک بودن، وابستگی و اضطراب در فاصله زمانی ۲ ماه و حتی در طول ۸ ماه پایدار ماندند و در مورد قابلیت اعتماد مقیاس دلبستگی بزرگسال کولینز و رید میزان آلفای کرونباخ را برای هر زیر مقیاس این پرسشنامه در ۳ نمونه از دانشجویان در جدول زیر گزارش کرده‌اند.

جدول ۱. میزان آلفای کرونباخ تحقیق کولینز و رید (۱۹۹۰؛ به نقل از پاکدامن، ۱۳۸۰)

اضطراب	اجتنابی	ایمن	زیر مقیاس
			تعداد نمونه
۰/۸۵	۰/۷۸	۰/۸۱	۱۷۳
۰/۸۵	۰/۷۸	۰/۸۰	۱۳۰
۰/۸۳	۰/۸۰	۰/۸۲	۱۰۰

با توجه به این که مقادیر آلفای کرونباخ در تمامی موارد مساوی یا بیش از ۰/۸۰ است آزمون از اعتبار بالایی برخوردار است. در تحقیق حاضر نتایج اعتبار از روش آلفای کرونباخ در مورد دلبستگی ایمن ۰/۷۶ و در رابطه با دلبستگی اجتنابی ۰/۷۵ و دلبستگی دوسوگرا ۰/۷۴ محاسبه شد.
 ج) پرسش‌نامه تجدیدنظر شده شادکامی آکسفورد (ROHQ)^۴: پرسش‌نامه حاضر نسخه اصلاحی فهرست شادکامی آکسفورد است که توسط هیلز و آرگایل^۵ (۲۰۰۲) منتشر شده و شامل ۲۹ سؤال با مقیاس پاسخگویی لیکرت ۶ درجه‌ای کاملاً مخالفم (نمره یک) تا کاملاً موافقم (نمره شش) است و سازه‌های روان‌شناختی خودپنداره، رضایت از زندگی، به لحاظ روانی آماده، سر ذوق بودن، احساس زیبایی شناختی، خودکارآمدی و امیدواری را مورد ارزیابی قرار داده است. به منظور بدست آوردن نمره کل پرسش‌نامه، سؤال‌های ۱، ۵، ۶، ۱۰، ۱۳، ۱۴، ۱۹، ۲۳، ۲۴، ۲۷، ۲۸ و ۲۹ به صورت معکوس نمره گذاری شده‌اند؛ بدین ترتیب حداقل نمره قابل کسب ۲۹ و حداکثر نمره ۱۷۴ است. آلفای کرونباخ پرسش‌نامه ۰/۹۱، همبستگی درونی گویه‌ها ۰/۶۵ گزارش شده است. همچنین ارتباط معنی‌داری بین این پرسش‌نامه با نمرات رضایت از زندگی، خوش‌بینی، برون‌گرایی و روان‌رنجورخویی گزارش شده است (هیلز و آرگایل، ۲۰۰۲). در تحقیق نجفی، دهشیری، دبیری، شیخی و جعفری (۱۳۹۱) ضریب آلفای کرونباخ و ضریب بازآزمایی در کل نمونه (۴۲۸ نفر) به ترتیب ۰/۹۰ و ۰/۷۹ به دست آمده است. در تحقیق طاهری، یاریاری، صرامی و ادیب‌منش (۱۳۹۲) نیز آلفای کرونباخ پرسش‌نامه شادمانی آکسفورد برابر با ۰/۹۴ به دست آمده است. در تحقیق حاضر پایایی این ابزار از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۸ بدست آمده است.

۱. closeness

۲. anxiety

۳. Mallincredet

۴. revised version of oxford happiness questionnaire

۵. Hills & Argyle

یافته ها

فرضیه ۱. بین جهت گیری گفت و شنود با شاد کامی در دانشجویان دختر رابطه وجود دارد.

فرضیه ۲. بین جهت گیری همنوایی با شاد کامی در دانشجویان دختر رابطه وجود دارد.

جدول ۲. ماتریس همبستگی پیرسون بین الگوهای ارتباطی خانواده و شادکامی

شادمانی		متغیر	
ضریب همبستگی	سطح معنی داری		
۰/۳۰۹	۰/۰۰۱	گفت و شنود	الگوهای ارتباطی خانواده
۰/۴۱۲	۰/۰۰۱	همنوایی	

در جدول فوق نشان داده شد که بین جهت گیری گفت و شنود و همنوایی و شاد کامی دانشجویان رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد. بنابراین فرضیه ۱ و ۲ پژوهش تایید شد.

فرضیه ۳. بین سبک دل بستگی ایمن با شاد کامی در دانشجویان دختر رابطه وجود دارد.

فرضیه ۴. بین سبک دل بستگی اجتنابی با شاد کامی در دانشجویان دختر رابطه وجود دارد.

فرضیه ۵. بین سبک دل بستگی دوسوگرا با شاد کامی در دانشجویان دختر رابطه وجود دارد.

جدول ۳. ماتریس همبستگی پیرسون بین سبک دل بستگی ایمن و شادکامی

شادکامی		متغیر	
ضریب همبستگی	سطح معنی داری		
۰/۴۶	۰/۰۰۱	سبک دل بستگی ایمن	سبک های دل بستگی
-۰/۳۴۷	۰/۰۰۱	سبک دل بستگی اجتنابی	
-۰/۴۰۲	۰/۰۰۱	سبک دل بستگی دوسوگرا	

جدول ۳ نشان داده است که بین سبک دل بستگی ایمن و شاد کامی رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد. بنابراین فرضیه ۳ پژوهش تایید می شود و همچنین بین سبک دل بستگی نایمن اجتنابی و دوسوگرا و شاد کامی رابطه منفی و معنی دار وجود دارد. بنابراین فرضیه ۴ و ۵ پژوهش تایید می شود.

فرضیه ۶. بین الگوهای ارتباطی خانواده (جهت گیری گفت و شنود، جهت گیری همنوایی) و سبکهای دل بستگی (دل بستگی ایمن، سبک دل بستگی اجتنابی و سبک دل بستگی دوسوگرا با شاد کامی در دانشجویان دختر رابطه چند گانه وجود دارد.

جدول ۴. ضریب همبستگی چندگانه متغیرهای پیش بین الگوهای ارتباطی خانواده (جهت‌گیری گفت و شنود، جهت‌گیری هم‌نوایی) و سبک‌های دل‌بستگی (دل‌بستگی ایمن، سبک دل‌بستگی اجتنابی و سبک دل‌بستگی نایمن دوسوگرا یا مقاوم) با شادکامی به روش ورود و گام به گام

متغیرهای پیش بین	R	R ^۲	F	p =	β	t	p =	
روش ورود	الگوی گفت و شنود				۰/۲۰	۳/۴۶	۰/۰۱	
	الگوی هم‌نوایی				۰/۳۹	۴/۷۵	۰/۰۰۱	
	سبک دل‌بستگی ایمن	۹/۶۲	۰/۰۰۱	۰/۵۶۳	۰/۳۱۶	۴/۹۳	۰/۰۰۱	
	سبک دل‌بستگی اجتنابی					-۲/۷۲	۰/۰۲	
	سبک دل‌بستگی دوسوگرا					-۲/۹۱	۰/۰۲	
	۱- سبک دل‌بستگی ایمن	۰/۴۶	۰/۲۱۱	۲۴/۳۳	p<۰/۰۰۱	۰/۴۶	۷/۴۳	۰/۰۰۱
روش مرحله‌ای	۲- مؤلفه‌ی جهت‌گیری گفت و شنود					۰/۴۱۵	۶/۰	۰/۰۰۱
		۰/۵۰۲	۰/۲۵	۱۹/۷۲	p<۰/۰۰۱	۰/۳۴۶	۵/۰	۰/۰۰۱
	۳- مؤلفه‌ی جهت‌گیری گفت و شنود					۰/۳۰۷	۴/۱۵	۰/۰۰۱
		۰/۵۴	۰/۲۹	۱۷/۶۷	p<۰/۰۰۱	۰/۳۱۴	۴/۶۶	۰/۰۰۱
						۰/۲۴۴	۳/۳۵	۰/۰۰۱

همان طوری که در جدول ۴ نشان داده شده است، طبق نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون با روش ورود کلیه متغیرها رابطه معنی داری با متغیر ملاک دارند و بر اساس تحلیل داده‌ها با روش گام به گام، از میان متغیرهای پیش بین، به ترتیب سبک دل‌بستگی ایمن، مؤلفه‌ی جهت‌گیری گفت و شنود و جهت‌گیری هم‌نوایی بهترین پیش‌بینی‌کننده‌های مناسبی برای متغیر ملاک شادمانی هستند. ضریب همبستگی چندگانه برای ترکیب خطی متغیرهای پیش بین برابر با $MR=0/54$ و $RS=0/29$ می‌باشد که در سطح $P \leq 0/001$ معنی دار است. بنابراین فرضیه‌ی ۶ پژوهش تأیید می‌گردد.

بحث و نتیجه گیری

فرضیه اول: بین جهت گیری گفت و شنود با شادکامی دانشجویان دختر رابطه معنی دارد. این فرضیه طبق جدول شماره ۲ تایید شد. نتایج آن با یافته های تحقیقات قبلی نویدیان و همکاران (۱۳۹۰) و ابن ابراهیم خواجهی (۱۳۹۳) همسو می باشد. در تبیین این یافته می توان بیان کرد که؛ خانواده با بهره گیری از نوجوانان در تصمیم گیری ها، افزون بر فراهم نمودن فرصت ابراز وجود و استقلال برای نوجوانان، به فضای عاطفی خانواده نیز غنا می بخشند و نوجوانان حمایت اجتماعی خانواده را احساس می کنند، که پیامد هر دو وضعیت، افزایش رضایت خاطر افراد خانواده است. از سوی دیگر جهت گیری گفت و شنود موجب رشد اعتماد به نفس نوجوانان می گردد مطرح نمایند. وقتی افراد شادمان هستند، احساس علاقه و معاشرتی بودن می کنند. می توان بیان کرد که خانواده های شادمان دارای چرخه های مثبتی هستند که در آن گفت و شنود بالا با شادمانی آن ها رابطه مثبت و شادمانی آن ها نیز همراه با احساس علاقه و معاشرتی بودن است که مجدداً منجر به ایجاد و برقراری ارتباط مطلوب بین والدین و فرزندان می شود، بعد جهت گیری گفت و شنود در ارتباط باز و مکرر به یک زندگی خانوادگی لذت بخش و مثمر ثمر ضروری است (کوثرنر و فیتزپاتریک، ۲۰۰۲). از این منظر به طور کلی می توان این گونه استدلال کرد که این آشفتگی در روابط خانواده (الگوهای ناکارآمد ارتباطی و جهت گیری گفت و شنود پائین) با فرزندان نیز اثر خواهد گذاشت و کاهش شادمانی فرزندان را نیز در پی دارد و احتمال این امر که والدینی که شادمان نیستند فرزندان شادمانی تربیت نخواهند کرد، زیاد است.

فرضیه دوم: بین جهت گیری همنوایی با شادکامی دانشجویان دختر رابطه معنی دارد. این فرضیه طبق جدول شماره ۲ تایید شد. نتایج آن با یافته های تحقیقات قبلی نویدیان (۱۳۹۰) همسو می باشد. این نوع جهت گیری بر هماهنگی، اجتناب از تعارض و کشمکش و وابستگی و دلبستگی اعضا به یکدیگر تأکید می کند که منجر به روابط دوستانه و شادی در بین اعضای خانواده میگردد. اصولاً ارتباط در این خانواده ها منعکس کننده اطاعت از بزرگسالان و والدین است و اعتقاد به ساختار سنتی خانواده دارند و ساختار سنی برایشان مهم است و نگاهی سلسله مراتبی به ساختار خانواده دارند. ارتباط و تعامل درون خانواده اهمیت بیشتری از ارتباط بیرون خانواده دارد. خانواده با همنوایی بالا بر این باورند که برنامه های فردی باید هماهنگ با اعضای خانواده باشد و آن ها از اعضای خانواده انتظار دارند منافع شخصی خود را تابع خانواده کنند. والدین برای خانواده تصمیم گرفته و از کودکان انتظار دارند تا به خواسته های والدین عمل کنند (کوثرنر و فیتزپاتریک، ۲۰۰۲). در خانواده ای که اعضا را وادار به یکسان نمودن نگرش ها، ارزش ها و باورها کرده اند و والدین تصمیم گیرنده هستند پیامدهایی همچون اضطراب، خجالت و عزت نفس کم در پی دارد و گونه ای هرج و مرج در روابط خانوادگی وجود دارد که ظاهراً، به رضایت خاطر و شادمانی نوجوان نمی انجامد. در سطح اجتماعی نیز می توان این گونه بیان کرد که جوامع استبدادی یا هرج و مرج طلب، نگرانی، ناامنی و ناخشنودی از زندگی را برای افراد جامعه خود فراهم می آورند.

فرضیه سوم: بین سبک دلبستگی ایمن با شادکامی دانشجویان دختر رابطه معنی دارد. این فرضیه طبق جدول شماره ۳ تایید شد. نتایج آن با یافته های تحقیقات قبلی اصغری نژاد و دانش (۱۳۸۴) و کسکین (۲۰۰۸) همسو می باشد. می توان بیان کرد که، والدین نخستین و مهم ترین نقش را در دلبستگی فرزندان دارند و نوع دلبستگی فرزندان به عنوان جزء مهمی از شخصیت، تعاملات بعدی آن ها را تحت تأثیر قرار

می‌دهد. اینکه والدین چه شیوه تربیتی داشته باشند نتایج کاملاً متفاوتی برای دلبستگی فرزندان خواهد داشت (پلرین، ۲۰۰۵؛ به نقل از زینالی، ۱۳۹۲). سبک‌های دلبستگی می‌توانند به عنوان شیوه‌ای اساسی که از طریق آن مردم با جهان ارتباط برقرار می‌کنند، تفسیر شود. در پژوهش آرگایل (۲۰۰۱) با بررسی افراد افسرده نشان دادند که این افراد تنها، گوشه‌گیر، طرد کننده و عموماً فاقد مهارت‌های اجتماعی هستند. سپس آرگایل نشان داده که بخشی از تبیین شادی افراد به خاطر مهارت‌های اجتماعی (به ویژه خود ابرازی و توانایی همکاری) بهتر این افراد است، آنچه مشخص است که نشانه‌های افراد شادمان با نشانه‌های سبک دلبستگی ایمن همخوانی دارد. افراد دلبسته ایمن در برقراری روابط، صمیمی و راحت هستند

فرضیه چهارم: بین سبک دلبستگی نایمن اجتنابی با شادکامی دانشجویان دختر رابطه معنی‌دار دارد. این فرضیه طبق جدول شماره ۳ تایید شد. نتایج آن با یافته‌های تحقیقات قبلی اصغری نژاد و دانش (۱۳۸۴) و کسکین (۲۰۰۸) همسو می‌باشد. می‌توان از این یافته استنباط کرد که برای این دسته از افراد (دلبسته اجتنابی) مسئله ارزشمند، خوداتکایی است. زمانی که محتمل باشد از طرف دیگران طرد شوند با انکار نیاز دلبستگی، در حفظ تصویر مثبت از خود سعی می‌کنند ضمن آنکه با دشواری‌های هیجانی و روحی روبه‌رو هستند. با این حال این موضوع، شادکامی آن‌ها را به مقدار زیادی کاهش می‌دهد.

فرضیه پنجم: بین سبک دلبستگی نایمن دوسوگرا با شادکامی دانشجویان دختر رابطه معنی‌دار دارد. این فرضیه طبق جدول شماره ۳ تایید شد. نتایج آن با یافته‌های تحقیقات قبلی اصغری نژاد و دانش (۱۳۸۴) همسو می‌باشد. در کل نتایج نشان‌دهنده وجود رابطه منفی و معنی‌دار بین شادمانی و سبک دلبستگی نایمن دوسوگرا است. افراد دوسوگرا برای برقراری روابط نزدیک تمایل شدیدی دارند، اما در عین حال نگرانی بسیاری از طرد شدن دارند ضمن آنکه با دشواری‌های هیجانی و روحی روبه‌رو هستند که همین موضوع، شادمانی آن‌ها را به مقدار زیادی کاهش می‌دهد. از موارد مهم و تأثیرگذار سبک‌های دلبستگی، ارتباط آن با حالات روانی، شناختی و هیجانی انسان است.

فرضیه ششم: بین الگوهای ارتباطی خانواده (جهت‌گیری گفت و شنود، جهت‌گیری همنوایی) و سبک‌های دلبستگی (دلبستگی ایمن، سبک دلبستگی اجتنابی و سبک دلبستگی دوسوگرا با شادکامی در دانشجویان دختر رابطه چندگانه وجود دارد. این فرضیه طبق جدول ۴ تایید شد و مشخص شد از میان متغیرهای پیش‌بین، به ترتیب سبک دلبستگی ایمن، مؤلفه‌ی جهت‌گیری گفت و شنود و جهت‌گیری همنوایی بهترین پیش‌بینی‌کننده‌های مناسبی برای متغیر ملاک شادمانی هستند. نتایج آن با یافته‌های تحقیقات قبلی ابن ابراهیم خواجه‌نوی (۱۳۹۳)، اصغری نژاد و دانش (۱۳۸۴) و کسکین (۲۰۰۸) همسو می‌باشد. آرگایل (۲۰۰۱) ارتباطات اجتماعی را از مؤلفه‌های شادمانی می‌داند و بر این باور است که خانواده قوی‌ترین پیوندهای ارتباط اجتماعی است. بر این اساس می‌توان گفت الگوهای ارتباطی یکی از کارکردهای خانواده به شمار می‌رود که می‌تواند روحیه شادمانی را در افراد تحت تأثیر قرار دهد. خانواده‌های شادمان دارای چرخه‌های مثبتی هستند که در آن گفت‌و شنود بالا با شادمانی آن‌ها رابطه مثبت و شادمانی آن‌ها نیز همراه با احساس علاقه و معاشرتی بودن است. همنوایی بالا بر هماهنگی، اجتناب از تعارض و کشمکش و وابستگی و دلبستگی اعضاء به یکدیگر تأکید می‌کند که منجر به روابط دوستانه و شادی در بین اعضای خانواده می‌گردد و آنچه مشخص است که نشانه‌های افراد شادمان با نشانه‌های سبک دلبستگی ایمن همخوانی دارد. افراد دلبسته ایمن در برقراری روابط، صمیمی و راحت هستند.

منابع

- ابن ابراهیم خواجه، سید مجید. (۱۳۹۳). رابطه ابعاد الگوهای ارتباطی خانواده با سبک خوش بینی گرایشی و شادمانی در دانش آموزان ۱۳ تا ۱۸ سال شهر اصفهان. پایان نامه کارشناسی ارشد روان شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد.
- اصغری نژاد، مهناز، دانش، عصمت. (۱۳۸۴). رابطه سبک‌های دلبستگی با میزان شادکامی و توافق در مسائل زناشویی در دانشجویان زن متأهل دانشگاه. فصلنامه تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره، ۴(۱۴): ۹۰-۶۹.
- برک، لورا. (۲۰۰۱). روان‌شناسی رشد. ترجمه یحیی سید محمدی. (۱۳۹۴). تهران: نشر ارسباران.
- بشارت، محمد علی. (۱۳۸۸). سبک‌های دلبستگی و نارسایی هیجانی. پژوهش‌های روان‌شناختی، ۱۲(۳ و ۴): ۶۳-۸۰.
- بشارت، محمد علی، گلی نژاد، محمد، و احمدی، علی اصغر. (۱۳۸۲). بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی و مشکلات بین شخصی. مجله روانپزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران، ۸(۴): ۸۱-۷۴.
- پاکدامن، شهلا. (۱۳۸۰). بررسی ارتباط بین دلبستگی و جامعه طلبی در نوجوانی. پایان نامه دکترای روان‌شناسی، دانشگاه تهران.
- تجلی، فاطمه، و لطیفیان، مرتضی. (۱۳۸۷). تأثیر ابعاد الگوهای ارتباطی خانواده بر سلامت روان با واسطه هوش هیجانی نوجوانان. فصلنامه خانواده‌پژوهی، ۴(۱۶): ۴۰۷-۴۲۲.
- خلعتبری، جواد، و کیخا فرزانه، مجتبی. (۱۳۹۵). مباحث اساسی در روش تحقیق. چاپ چهارم، تهران: نشر ساد.
- زینالی، علی. (۱۳۹۲). تأثیر شیوه‌های تربیتی والدین بر نوع دلبستگی فرزندان. فصلنامه خانواده‌پژوهی، ۹(۱): ۶۳-۸۱.
- طاهری، مهدی، یاریاری، فریدون، صرامی، غلامرضا، و ادیب منش، مرزبان. (۱۳۹۲). رابطه بین سبک‌های هویت، شادکامی و بهزیستی روان‌شناختی در دانشجویان دانشگاه. مجله دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی، ۱۴(۱): ۷۲-۸۲.
- صبری، مصطفی. (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین ابعاد الگوهای ارتباطی خانواده، سبک‌های دلبستگی و کیفیت زندگی در دانش آموزان دبیرستانی. پایان نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه شیراز.
- فراهانی، محمدتقی. (۱۳۸۷). تفاوت‌های فردی در استرس تحصیلی و بهزیستی ذهنی نقش سبک‌های مقابله با تنیدگی. مجله علوم رفتاری، ۲(۴): ۲۹-۳۴.
- نجفی، محمود، دهشیری، غلامرضا، دبیری، سولماز، شیخی، منصوره، جعفری، نصرت. (۱۳۹۱). خصوصیات روان‌سنجی نسخه فارسی پرسش‌نامه شادکامی آکسفورد در دانشجویان. فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی، ۳(۱۰): ۷۳-۵۵.
- نویدیان، علی، شهرکی ثانوی، فریبا، و فرجی شوی، مهدی. (۱۳۹۰). بررسی رابطه الگوهای ارتباطی خانواده بر کیفیت زندگی نوجوانان. فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده، ۱(۱): ۱۰۱-۱۱۴.
- یوسفی، فریده، و حسن زاده، مرضیه. (۱۳۹۲). رابطه بین الگوهای ارتباطی خانواده و خلاقیت اجتماعی دانش آموزان. مجله علوم رفتاری، ۷(۲): ۱۱۶-۱۰۹.

- satisfaction. In C. R. Snyder, & S. J., Lopez (eds), handbook of positive psychology (pp. 187-194). Oxford: Oxford University Press.
- Fitzpatrick, M. A., & Koerner, A. F. (2004). Family communication schema effect on children's resiliency running head: family communication schemata, *The evolution of key mass communication concepts: Honoring Jack M. McLeod*, 115-139.
 - Fitzpatrick, M. A., & Ritchie, L. D (1994). communication schemata within the family: Multiple perspectives on family interaction. *Human Communication Research*, 20, 275-301.
 - Hills, P., & Argyle, M. (2002). The Oxford Happiness Questionnaire: A compat scale for the measurement of psychological well-being. *Personality and Individual Difference*. , 33, 1073-1082. [http://dx.doi.org/10.1016/S0191-8869\(01\)00213-6](http://dx.doi.org/10.1016/S0191-8869(01)00213-6).
 - Keskin, G. (2008). Relationship between mental health, parental attitude and attachment style in adolescence. *Anadolu Journal of Psychiatry*. 9(3): 139-147.
 - Koerner, A. F., & Eis, K. M. (2001). The Influence of conformity orientation on communication patterns in family conversations. Paper presented at the annual meeting of the National Communication Association. *Communication Year Book*, 30, 41-54.
 - Koerner, A. F., & Fitzpatrick, M. A. (2002). Understanding family communication patterns and family functioning: The roles of conversation orientation and conformity orientation. *Communication Year Book*, 28, 36-68.
 - Momeni, F., & Amiri, Sh. (2008). The relationship between parent's child rearing styles and incidence of anorexia nervosa among 14-17 years old female adolescents in Isfahan. *Journal of family research*, 12, 775-89
 - Ritchie, L. D., & Fitzpatrick, M. A. (1990). Family communication patterns: Measuring intrapersonal perceptions of interpersonal relationships. *Communication Research*, 17(4): 523-544.

The Relationship Between Family Communication Patterns, Attachment Styles And Happiness In Female Students Of Islamic Azad University Of Andimeshk

M. R. Bayat*

Abstract

The purpose of the present study was to determine the level of relationship between family communication patterns (conversation orientation and conformity orientation), and attachment styles (secure, insecure-ambivalent and insecure-avoidant) in female students of Andimeshk Islamic Azad University. The population comprised all the female students studying in Islamic Azad University, Andimeshk branch, out of whom a sample of 322 girls was selected using a random multistage sampling. The research employed descriptive-correlational method. The research's data gathering tools included Koerner & Fitzpatrick Family Communication Patterns Questionnaire (children's version) (2002), Attachment Styles Questionnaire by Kolinz & Reed (1990) and Oxford Happiness Questionnaire (revised version) (2002). Pearson correlation analysis and step-wise regressions were used in order to analyze the data. Results indicated that conversation and conformity orientation and happiness are significantly and positively correlated to one another. Moreover, there existed significant and positive relationship between secure attachment style and happiness; whereas, significant and negative relationship was observed between avoidant and ambivalent attachment styles and happiness. Furthermore, according to the results of step-wise regression analysis, secure attachment styles, conversation orientation and conformity orientation are the best predictors of happiness, respectively.

Keywords: Family communication patterns, attachment styles, happiness.

*Department of psychology, Andimeshk Branch, Islamic Azad University, Andimeshk, Iran.(corresponding author, email: bayatm60@yahoo.com)